



Almanya'da Yaşayan Türklerle Yönelik Ayrımcılık ve Dışlanmanın Alman Karikatürlerine Yansıması

Vefalı ENSEROV¹ ve Eylem ŐENTÜRK-KARA²

z

1961 yılından itibaren misafir işiçi olarak Almanya'ya giden ve ülkede en büyük göçmen grubunu oluşturan Türkler, zaman içinde bu ülkeyi ikinci vatan olarak kabul etmeye başlamıştır. Aradan geçen 60 yıl içerisinde Türklerin Alman toplumuna entegrasyonu konusu sürekli olarak Alman kamuoyunda gündeme gelmiş, ayrımcılık ve paralel toplum gibi konular çok tartışılmıştır. Özellikle 2010 yılında Alman Sosyal Demokrat Partisi yesi Thilo Sarrazin'in piyasaya çıkardığı ve göçmenlerle ilgili ırkçı ifadeler içeren "Almanya Kendini Yok Ediyor" kitabının ardından bu tartışmalar daha fazla alevlenmiştir. Bu çalışmanın amacı Almanya'da yaşayan Türklerin ayrımcılık ve dışlanma bağlamında Alman karikatürlerine nasıl yansıtıldığını tespit etmektir. Bu kapsamda Alman basınında yayınlanmış olan ve Türkiye'den Almanya'ya yapılan gn 50. yıldınmnde Türkiye Cumhuriyeti Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından düzenlenen "50 Yıl 50 Karikatür: Alman Karikatüristlerinin Gözüyle Türkler" adlı sergide sergilenen bazı karikatürler arasından ayrımcılıkla ilgili olanlar amaçlı rnekleme seilerek incelenmiştir. Karikatrler analiz edilirken göstergebilimsel zleme ve eleştirel syem zlemesi yöntemleri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ayrımcılık, Karikatür, Almanya'daki Türkler, Syem, İdeoloji

Reflection of Discrimination and Exclusion against Turks Living in Germany to German Caricatures

Abstract

Turks, who went to Germany as guest workers since 1961 and constitute the largest immigrant group in the country, started to accept this country as a second homeland in the time. In the past 60 years the issue of Turkish integration into German society has been constantly on the agenda of the German public, issues such as discrimination and parallel society have been widely discussed. Especially after the book "Germany Abolishes Itself" (2010) which contains racist statements about immigrant and published by Thilo Sarrazin who a member of the German Social Democratic Party, these discussions have become more heated. The purpose of this study to determine how reflects on German caricature Turks living in Germany in the context of discrimination and exclusion. In this context, caricatures about discrimination, which published of Germany's print media and exhibited in the exhibition titled "50 Year 50 Caricatures: The Turks through the Eyes of German Caricaturists" was selected and examined as a purposeful sample. This exhibition has been exhibited for the 50th anniversary of the Turks immigrates to Germany by the Republic of Turkey Prime Ministry Foreign Turks and Related Communities Presidency. For analyzing the caricatures, semiotic analysis and critical discourse analysis methods were used.

Key Words: Discrimination, Caricature, Turks in Germany, Discourse, Ideology

Atıf İçin / Please Cite As:

Enserov, V. ve Őentrk-Kara, E. (2020). Almanya'da yaşayan Trklerle yönelik ayrımcılık ve dışlanmanın Alman karikatürlerine yansıması. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(4), 2501-2518.

Geliş Tarihi / Received Date: 18.08.2020

Kabul Tarihi / Accepted Date: 25.09.2020

¹ Dr. Öğr. Üyesi. - İnn Üniversitesi İletifim Fakültesi, vafali.ansarov@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1404-412X

² Doç. Dr. - İnn Üniversitesi İletifim Fakültesi, eylem.kara@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1349-6442

Giriş

1961 yılından itibaren Almanya'ya işçi olarak giden Türk göçmenler dilsel, dinsel ve kültürel açıdan farklı bir topluma uyum sağlama çabaları içerisinde yaklaşık 60 yıldır bu ülkede değişik statülerde yaşamlarını sürdürmektedir. Öte yandan bilimsel araştırmalar Almanya'daki Türklerin, Alman toplumuna entegrasyonu konusunda sorunlar yaşadığını ortaya koymaktadır. Türklerin Almanya'ya uyumu sorunu ve bundan dolayı yaşanan gelişmeler diğer medya ürünlerinde olduğu gibi karikatürlere de konu olmuştur. Farklı ve alternatif bir iletişim türü olarak kesinlikle sıradan bir fotoğraftan ayrılan karikatürün tarihi geçmişi çok eskilere dayanmaktadır. Eski Roma zamanından günümüze kadar çeşitli türleri gelişen karikatür sanatının mizahi yöne ve eleştirel bakış açısına sahip oluşu toplumsal, siyasal ve beşeri bir önem arz etmektedir. Konu bakımından çok geniş bir yelpazeye sahip karikatür sanatında, özellikle insan haklarının en çok tartışıldığı son dönemlerde çağımızın en önemli sorunlarından olan dışlanma ve ayrımcılık konusuna da sık sık yer verildiği görülmektedir. Buradan yola çıkarak Almanya'da yaşayan Türklere yönelik ayrımcılığın ve dışlanmanın Alman karikatürlerine nasıl yansıdığına araştırıldığı bu çalışmada, Alman basınında yayınlanmış ve Türkiye Cumhuriyeti Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından 2011 yılında düzenlenen "50 Yıl 50 Karikatür: Alman Karikatüristlerinin Gözüyle Türkler" adlı sergide sunulmuş olan karikatürler arasından ayrımcılıkla ilgili olanlar amaçlı örneklerle seçilerek analiz edilmiştir. Araştırmada hem göstergebilimsel çözümleme hem de eleştirel söylem çözümlemesi yöntemleri kullanılmıştır.

Dışlanma, Ayrımcılık ve Almanya'da Yaşayan Türkler

Uzun yıllardadır Almanya'da yaşayan Türklerin bir yandan bu ülkeye entegrasyonu tartışılırken diğer yandan göçmenlerin yaşadığı ayrımcılık ve dışlanma sık bir şekilde gündeme gelmektedir. Göçmenlerin bazı Almanlar tarafından ayrımcılığa uğraması ve dışlanması entegrasyonu olumsuz bir şekilde etkileyen önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın bu kısmında dışlanma, ayrımcılık kavramlarına değinilmiştir.

Türk Dil Kurumu (2020) sözlüğünde "dışlanmak" sözcüğü "*Dışarıda tutulmak, bir yere veya topluluğa alınmamak*" şeklinde tanımlanmaktadır. Yabancılaşmayı da beraberinde getiren dışlanma, farklılıklarından dolayı ötekileştirilen grupların zamanla marjinalleşmesine ve kalıcı bir yapı oluşmasına da sebep olmaktadır (Çopuroğlu ve Mengi, 2014, s. 610). Dışlanmayı daha da derinleştiren sorunlardan biri olarak ayrımcılık ise "*Bir devletin ya da toplumun bazı üyelerinin, ötekilere sağlanan belli hak ve/veya ayrıcalıklardan yoksun bırakılmasıdır*" (Ataöv, 1996, s. 1) şeklinde tanımlanmaktadır. Ayrımcılık, doğrudan ve dolaylı olarak ikiye ayrılmaktadır. Doğrudan ayrımcılıkta aynı veya benzer konumdaki diğer kişilerden biri veya bir kısmı açısından daha fazla olumsuz sonuçlar yaratan muameleler söz konusu olmaktadır. Bir siyahinin kamu binalarına girişinin yasaklanması ya da bir restoranda "Çingenelere" servis yapılmaması doğrudan ayrımcılığa örnek teşkil etmektedir. Dolaylı ayrımcılık ise sadece farklı muamelelerin değil, herkes için geçerli ve görünüşte tarafsız olan ama bazı kişi ve gruplar üzerinde diğerlerinden daha fazla olumsuz etki yaratan yasal düzenlemeler, uygulamalar şeklinde kendini göstermektedir. Boyu 175 cm'nin altında olan kişilerin polislik mesleğine kabul edilmemesi dolaylı ayrımcılığa örnek gösterilebilmektedir. İlk bakışta bir ayrımcılık olarak görünmese de bazı etnik gruplar bakımından bu kural dolaylı bir ayrımcılığı ortaya çıkarmaktadır (Karan, 2009, s. 9-11).

Ayrımcılığın en eski görünüşlerinden biri olan ırkçılık ve yabancı düşmanlığı, geçmişten günümüze farklı şiddet uygulamalarıyla devam etmiştir (Çelenk, 2010, s. 212). Bu yüzden ki, her çeşit ayrımcılığın artan etkisine karşı özellikle geçen yüzyıldan itibaren farklı önlemler alınmaya çalışılmıştır. Örneğin Birleşmiş Milletler çerçevesinde her türlü ırk ayrımına karşı, ırksal önyargı konusunda, iş yaşamında, eğitimde, din ve inanca dayalı ayrımcılık dâhil ayrımcılığa yönelik çeşitli uluslararası sözleşme ve bildirgeler imzalanmıştır. Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 1/3. Maddesi'nde geçen "*insan hakları ve temel hakların herkes için ırk, cinsiyet, dil ya da din farkı gözetmeksizin geliştirilmesi*" ibaresi örgütün amaçlarından biri olarak kabul edilmiştir (Ataöv, 1996, s. 2-3). Her ne kadar "*uluslararası toplum, genel olarak ayrımcılığı ahlaksal açıdan yanlış ve hukuksal açıdan savunulamaz bulurken, ırk ayrımcılığına ilişkin davranışları yasalarca cezalandırılması gereken suçlar olarak görüyor*" (Ataöv, 1996, s. 3) olsa da dünya genelinde farklı grup ve topluluklara karşı uygulanan ayrımcılığın hala önüne geçilememiştir.

Alman hükümetinin son verilerine göre günümüzde Almanya'da kendisi ya da anne-babasından biri Türkiye'de doğmuş yaklaşık 2 milyon 800 bin Türk kökenli kişi yaşamaktadır (haber7.com, 2020). Almanya'da yaşayan birinci nesil Türkler için "misafir işçi", ikinci nesil için "göçmen", üçüncü nesil ve sonrası için ise "Alman-Türk'ü" şeklinde nitelendirme yapılmıştır (Zimmermann, 2011, s. 2). Her ne kadar Almanya'da yaşayan Türkler, zamanla kendilerini "misafir işçi" tanımından çıkmış görseller de, ev sahibi

toplumun bu durumu pek de olumlu karşılamadığı ve Türklere karşı dışlayıcı, ayrıştırıcı birtakım önyargıların giderek artış gösterdiği ortaya çıkmıştır (Çelik, 2008, s. 115-116). Bunun sonucunda kendi içlerine kapanan Türkler Alman toplumundan kopuk paralel toplumlar diğer bir deyişle gettolar oluşturmaya başlamıştır.

Bir toplumda gettolaşma gelişiyorsa o toplumda farklı yapılar ve oluşumlar ortaya çıkmaktadır. Zamanla nüfus olarak da büyüyen bu oluşum ve grupların toplumsal tecridi, bu toplumun ikiye ayrılmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Toplumbilimcilerin “paralel toplum” olarak isimlendirdikleri bu tür toplumlarda en büyük korku, etnik ve sosyoekonomik açıdan giderek artan çelişkilerin çatışmalara yol açmasıdır. Bu durum, özellikle 11 Eylül sonrasındaki gelişmelerle kendini açıkça göstermiştir (Canatan, 2011, s. 14). 11 Eylül sonrasında “terörle savaş” stratejisi Avrupa genelinde de göçmen politikalarını önemli derecede etkilemiş, dolayısıyla göçmen ve yerleşik Müslümanlar içerideki düşman olarak görülmeye başlanmıştır (Fekete’den akt. Güllüoğınar, 2014, s. 4). Avrupa’nın en önemli ülkelerinden biri Almanya’da çoğunlukla Türk kökenli göçmenlere karşı şiddete ve çeşitli saldırılara başvurulmuş ve Almanya’da yeni bir Fremdfeindlichkeit (yabancılara karşı düşmanlık) ile ilgili tartışmalar daha fazla gündeme gelmeye başlamıştır (Klink ve Wagner, 1999, s. 402). Almanya’da yabancı düşmanlığı, ayrımcılık ve dışlanma konusunda en çok tartışılan olaylardan bir tanesi ise Alman Federal Bankası eski yönetim kurulu üyesi Alman bir siyasetçi Thilo Sarrazin’in 2010 yılında çıkardığı “Almanya Kendini Yok Ediyor (Deutschland schafft sich ab)” isimli kitabı olmuştur. Müslüman göçmenler yüzünden Almanya’da ortalama zekâ seviyesinin düştüğünün iddia edildiği bu kitapta kullanılan ırkçı ifadelere bazı siyasetçiler, sivil toplum kuruluşları ve medya organları karşı çıksa da, çok sayıda Almanın onu desteklediği ortaya çıkmıştır. “Bild am Sonntag” gazetesi tarafından yapılan bir kamuoyu araştırmasında her beş Alman’dan birinin Sarrazin liderliğinde kurulabilecek bir partiye oy verebileceğini göstermiştir (Cicioğlu ve Tandoğan, 2018, s. 154; Deutsche Welle, 2010). Thilo Sarrazin, “Almanya Kendini Yok Ediyor” kitabında Müslümanların paralel toplumlar oluşturma eğiliminde olduğunu, onlar arasında terör eylemlerine katılanların artış gösterdiğini iddia etmiştir. Ayrıca o, Müslümanları dolayısıyla Türkleri Almanya’da istemediğini şu sözlerle vurgulamıştır: “*Torunlarımızın ağırlıkla Müslüman olan bir ülkede yaşamalarını istemiyorum*” (abttf.org, 2010). Sarrazin 2018 yılında “Düşmanca Devralma-İslam Gelişmeyi Nasıl Engelliyor ve Toplumunu Nasıl Tehdit Ediyor?” isimli bir kitap daha çıkarmıştır. Bu kitapta da o, yine İslam’a ve Müslümanlara karşı nefret söylemini yinelemiřtir³ (Deutsche Welle, 2020a).

Karikatür, İdeoloji ve Söylem

Karikatür her şeyden önce bir iletişim türü, bir kültürel üründür. Fakat diğer iletişim türlerinden farklı olarak kendine özgü anlam yükü olan, güldüren ve güldürmekten daha çok düşündüren, içinde mizah barındıran bir türdür. Bu yüzden ki, karikatür herhangi bir fotoğraftan daha çok bilgi içermektedir.

İngiliz antikacı ve yazar Thomas Wright (1865, s. 37) karikatür ve grotesk tarihini ele aldığı bir yapıtında, özellikle bireysel ve siyasi karikatürlerin Eski Roma zamanında geliştiğini vurgulamış ve Pompei kazılarında çıkan, taşlara oyulmuş siyasi karikatürler de dahil antik eserlerden oluşan zengin bir “hazinenin” varlığından bahsetmiştir. Karikatürün sözcük olarak ilk defa kullanılışının İtalyan ressam ve eğitmen Annibale Carracci’ye ait 1646 yılında yayınlanan “Bologna Sanatları”(Artidi Bologna) eseri için Mosini tarafından yazılan önsözde “caricatura” şeklinde olduğu bilinmektedir (Altıntop, 2017, s. 20). Bir başka kaynakta ise takma adı Atanasio Mosini olan Giovanni Antonio Massani’nin, adı geçen eserin Grigniani baskısının önsözünü imzalayarak Carracci’nin karikatürün icadına dikkat çeken ilk kişi olduğu vurgulanmıştır (McTighe, 1993, s. 77).

Karikatürün birçok farklı tanımı bulunmakta ve bu konu ile ilgili çeşitli yaklaşımlar mevcuttur. Örneğin Perkins, bir eserinde karikatürü tanımlarken iki kavrama dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kavramlardan birincisi abartıdır. Burada karikatürün öznenin özelliklerini abarttığı anlatılmaktadır. Bu da karikatürün gerçekçi portre geleneğine olan bağımlılığını ve onunla olan ilişkisini açıklamaktadır. İkincisi ise bireyselleşmedir. Bu da karikatürün öznenin sadece fizyognomisine bir düzeyde sadık kalmasını ifade etmektedir. Bu kavramlardan yola çıkan Perkins (1975, s. 1), karikatürü şöyle tanımlamıştır: “*Karikatür, konusunun bireyselleştirici özelliklerini abartan bir semboldür*”. Karikatürler, izleyiciye resimsel abartı kullanarak öznenin kimliğini hatırlatmaktadır. Sembolik bir karikatür ise daha önce konuyla ilişkilendirilmiş bir şeyin tasvir edilmesi yoluyla öznenin kimliğini çağrıştırmaya çalışmaktadır (Mauro ve

³ Sarrazin’in göçmenler ve Müslümanlarla ilgili söylemlerinin Alman SPD partisinin değerleriyle uyuşmaması ve partiye zarar vermesini öne sürerek parti yönetimi, Sarrazin’in partiden gönüllü olarak ayrılmasını istemiştir. Ancak onun bunu yapmaması üzerine parti içinde ihracı için disiplin süreci başlatılmıştır (Deutsche Welle, 2020a).

Kubovy, 1992, s. 433). Dolayısıyla “*karikatür, yüz tanımının anahtarları sayılan belirli özellikleri güçlendiren yüklü bir portredir*” (Brennan, 1982, s. 45). Hochberg (1972) bu görüşü şu sözlerle desteklemektedir: “*karikatür hakkında öğrendiklerimizi, yüzlerin kendilerini nasıl algıladığını anlamamıza yardımcı olacaktır*”.

Göstergelerden oluşan bir iletişim türü olarak da nitelendirilen ve her türlü mizahi çizimi ifade etmek amacıyla kullanılan (Özer, 2007, s. 29) karikatür sanatının temelinde yer alan ana öğeler ise fikir, ironi ve çizgidir (Özkanlı'dan akt. Melanhoğlu vd., 2012: 243). “*İnsanların, varlıkların, olayların, hatta duygu ve düşüncelerin doğala ters düşen, olağanla çelişen, gülünç yanlarını yakalayıp, bunları kimi zaman da yazıyla desteklenmiş abartılı çizimlerle bir mizah anlatımına dönüştürme sanatıdır*” (Alsaç, 1994, s. 7) şeklinde de tanımlanan karikatür, zamanla çeşitli türleri gelişen bir sanat olarak günümüzde de yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bu sanatın temelinde eleştiri yer almaktadır, bu bağlamda karikatürde göstergelerin yanı sıra söylem, dolayısıyla ideoloji de büyük bir önem arz etmektedir.

Teun Van Dijk (2003, s. 14-16), “ideoloji” kavramını tartıştığı bir eserinde Fransız bilim insanı Destutt de Tracy tarafından 18. yüzyılın sonunda ilk kez gündeme getirilen bu kavramı, “*ideolojiler bir grubun üyelerinin köklü inançlarıdır*” şeklinde tanımlamıştır. Allard ise ideolojiyi, düşünceler ve eylemler doğrultusunda varılmak istenen amaç için sosyal ve fiziki gerçeklerin niteliğini belirleyen prensipler sistemi (1971: 117) olarak açıklamıştır. İdeolojiyi bireylerin kendi varlık koşullarıyla olan hayali ilişkileri şeklinde yorumlayan Cezayirli düşünür Louis Pierre Althusser, bütün ideolojik biçimleri de sistemin kendisini yeniden üretmesi için katkıda bulunan yapılar olarak gördüğünü dile getirmiştir (Yaylagül, 2019, s. 115-116). Özellikle ideolojilerin yönetilmesinde kilise, eğitim sistemi, sendikalar ve iletişim araçları gibi devletin ideolojik aygıtları olarak adlandırılan unsurlar kullanılmıştır (Althusser'den akt. Yetkiner, 2020, s. 134).

İdeoloji ile söylem arasında birbirini tamamlayıcı bir ilişki bulunmaktadır. İdeoloji ile söylem arasında iki taraflı bir ilişkinin varlığına vurgu yapan Van Dijk'a (2000, s. 88) göre ideolojiler söylemleri oluşturmakta, söylemler de ideolojilerin benimsenmesi ve değiştirilmesinde etkin rol oynamaktadır. Foucault'un “*söylenenlerin içinde belirli olan bir sistemlilik içine girebilen ve kendileriyle beraber düzenli bir iktidar etkisi oluşturabilen ifadelerin bütünüdür*” (Akt: Timur, 2005, s. 65) şeklinde tanımladığı söylem, mesajın ne söylediğini ifade ederken ideoloji ise söylenebilecek olanı belirlemektedir. Dolayısıyla ideolojinin okunması mesajların görünmeyen yüzünün okunması anlamına da gelmektedir (Sancar Üşür, 1997, s. 89).

Yöntem

Bu çalışma kapsamında Alman basınında yayınlanan ve Türklere Almanya'ya göçünün 50. yıldönümü çerçevesinde Türkiye Cumhuriyeti Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından düzenlenen sergide yer alan karikatürler arasından ayrımcılıkla ilgili olanlardan amaçlı olarak 7 tanesi seçilmiştir. Türklere bu karikatürlerde nasıl sunulduğu hem göstergeselsel hem söylemsel açıdan analiz edilmiştir.

Dilbiliminde yapısalci yaklaşımların temelini atan Ferdinand de Saussure'e göre dil, bir işaret sistemi, yani düşüncelerin aktarılmasını sağlayan bir göstergeler sistemidir. Claude Levi-Strauss ise yapısalci yaklaşımı kültür alanına uygulayarak dilbilim yöntemiyle kültürel sistemlerin yapısını anlatmaya çalışmıştır. Kültürün semiyotik analizini yapan Roland Barthes ise Saussure'e ait gösteren ve gösterilen ilişkisinin tüm semiyotik sistemlerin dayanağını oluşturabileceğini ileri sürüp medya bağlamında özellikle popüler kültürün ideolojik yönünü öne çıkarmaya çalışmıştır (Yaylagül, 2019, s. 120-123).

Bir anlam bilimi olarak (Andrew, 2010, s. 324) nitelendirilen göstergeselsel bilimde, anlatımlar için düz anlam ve yan anlam kavramları kullanılmaktadır. Gösterge ile gösterilen arasındaki ilişkinin dışsal gerçeklikteki göndergesiyle olan bağına aksettiren düz anlam, anlamlandırmanın birinci düzeyini oluşturmaktadır. Kullanıcıların sosyal-kültürel değerleri ve duygularıyla göstergenin birleşmesiyle oluşan etkileşimi açıklayan yan anlam ise anlamlandırmanın ikinci düzeyini oluşturmaktadır (Fiske, 2015, s. 181-182).

“Post-modern”, “post-yapısalci” vb. gibi diğer eleştirel yaklaşımlardan sözlü, yazılı, çok-medyalı metinler bağlamında ayrılan ve dili “söylem” olarak çözümleyen eleştirel söylem analizi, dilin kavramsallaştırılmasını merkez alarak eleştirel dil çözümlemesini toplumsal bilimlere konumlandığı için “eleştirel dilbilim” üzerine kurulmuştur (Fairclough ve Graham, 2003, s. 188-189). Ayrıca, bakmak ve görmek arasındaki farkın bilimsel bir yöntem haline dönüşmüş şekli (Büyükkantarcioglu, 2012, s. 167) olarak değerlendirilen eleştirel söylem analizi, ideolojilerin söylem içinde ne şekilde ve nasıl yer aldığına belirlenmesi açısından da önemli bir özellik taşımaktadır (Sözen, 1996, s. 1544). Öte yandan Kress'e göre eleştirel söylem analizi, kültürel metinlerin çözümlenmesiyle ekonomik, politik ve kültürel kaynakların eşit biçimde paylaşıldığı toplumsal bir düzen yaratma maksadını da taşımaktadır (Akt: Ercan ve Danış, 2019, s. 540).

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde Almanya'ya göçün 50. yılında Türklere yönelik yapılan ayrımcılığın Alman karikatürlerine nasıl yansıtıldığı 7 karikatür üzerinden göstergebilimsel ve söylem analizi yöntemleriyle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Karikatür 1



Gösterge: İş Görüşmesi

Gösterenler: Büyük bir masa, büyük bir makam koltuğu, küçük bir sandalye, bilgisayar, masa lambası, dosyalar, krem renğinde bir sümen, seyrek saçlı bir erkek, siyah saçlı bir erkek, saksıda canlı bir çiçek, ofis perdesi

Gösterilenler: Kararlılık, kapalılık, suçlama, pişmanlık, hayal kırıklığı

Göstergebilimsel Çözümleme:

Karikatürün düz anlamında bir iş görüşmesi atmosferi sembolize edilmiştir. Karikatürde bir ofis ortamında bulunması gereken eşyalar (büyük bir masa, büyük bir makam koltuğu, küçük bir sandalye, bilgisayar, masa lambası, dosyalar, sümen, çiçek, ofis perdesi) yer almaktadır. Özellikle makamı simgeleyen kocaman kahverengi masa dikkati çekmektedir. Ayrıca karşılıklı oturmuş olan iki kişi görülmektedir. Bu erkeklerden birinin oturma şekli, beden dili onun büronun ya da ofisin yetkili kişisi olduğunu göstermektedir. Bu kişinin açık saç rengine sahip olması (her ne kadar fazla saç olmasa da), ten rengi, giyimi, beden dilini kullanma biçimi ona tipik bir Alman bürokrat izlenimi vermektedir. Karşısındaki kişinin her ne kadar yüzü görünmese de koyu saç rengine sahip olması onun bir göçmen, özellikle bir Türk olduğunu göstermektedir. Yetkili izlenimi veren kişinin beden dili yorumlanıp yüz ifadesi dikkate alındığında bu kişinin gerçekleştirdiği iş görüşmesinden pek memnun olmadığı anlaşılmaktadır. Zira bu yetkili kişinin karşısındakine bakışı, ellerini kenetleyerek kendisini iletişime kapatması, ağzının konumu onun ne yapacağını tam olarak bilmediğini sembolize etmektedir. Masasının üzerinde yer alan çok sayıda başvuru dilekçesi içinden bu kişinin başvurusunu değerlendirerek onu davet ettiği için bir pişmanlık hissettiği anlaşılmaktadır. Kişinin konuşma balonunda yer alan ifadelerinin sonunda ünlem işaretinin bulunması onun söylemine yansıyan sitemi ve memnuniyetsizliği belirtmektedir.

Söylemsel Çözümleme:

Karikatürde Almanya'da son yıllarda göçmenlere karşı yapılan ayrımcılığı önlemek, ortadan kaldırmak ve önyargı oluşmadan fırsat eşitliği sağlamak bağlamında anonim iş başvurusu yönetimi kullanılmaktadır. Bu karikatürde bu anonim iş başvurusu yöntemine atıf yapılmıştır. Bu tür anonim başvurularda kişiler özgeçmişlerini yollarken isimlerini ve fotoğraflarını kullanmadan başvuruda bulunmaktadır. Başvuru dilekçesinde ve özgeçmişte kişinin eğitim durumu, tecrübesi, kullanabildiği bilgisayar programları, dil seviyesi, sertifikalar ve referans gibi bilgiler yer almaktadır. Dolayısıyla iş başvurusunda bulunan kişilerin etnik kökenleri, cinsiyeti, yaşı gibi ayrımcılığa ve önyargıya neden olabilecek bilgiler bu başvuru dilekçesinde yer almamaktadır (Bewerbung.net, 2018).

Bu karikatürde anonim başvuruda bulunan bir Türkün iş görüşmesi sırasında yaşadıklarına atıf yapılmıştır. Karikatürde yer alan Alman yetkili iş başvurusunda bulunan kişiye şu sözlerle sitem etmekte hatta kızmaktadır: “Görüyor musunuz Sayın Yılmaz... Eğer bu saçma “isimsiz” (anonim) başvuruyu yapmamış olsaydınız, hem buraya gelmemiş olurdunuz hem de ben zaman kaybetmemiş olurdum!” Bu ifadelerden iş başvurusunda bulunan kişinin soyadının Yılmaz olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla karikatürdeki kişi anonim başvuru yapmamış olsa idi soyadından onun etnik kökenleri anlaşılacağı için iş görüşmesine kesinlikle davet edilmeyeceğine vurgu yapılmıştır⁴. Zira yetkili kişinin masasının üzerinde çok sayıda başvuru dosyası yer almakta, bu bağlamda Alman olan herhangi bir kişinin görüşmeye davet edilerek işe alınması söz konusu olacak idi.

Karikatürde, Alman yetkilinin zaten işe alınmayacak olan bir Türk ile zaman kaybetmek istemeyeceğine işaret edilerek işe alımlarda yapılan ayrımcılığa karşı eleştirel bir söylem ortaya konulmuştur. Ayrıca her ne kadar ayrımcılığı önlemek ve fırsat eşitliğine imkân tanınması amacıyla uygulamaya konulan anonim başvurunun bu bağlamda işe yaramadığı, dolayısıyla kişilerin profesyonel hayatı yerine etnik kökenlerine odaklandığına vurgu yapılmıştır. Bu durumun değiştirilmesi adına her ne kadar Alman yönetimi tarafından bir takım çalışmalar içerisine girilmiş olsa da bunların teoride kaldığı, uygulama konusunda hala ciddi sıkıntıların yaşandığı yapılan güncel ve kapsamlı araştırma sonuçlarında da görülmüştür (Schührer, 2015, s. 48; Mediendienst-integration, 2020).

Karikatür 2



"Kim attı bunu? Abdullah?" (Thomas Plassmann, Frankfurter Rundschau 2000)

Gösterge: Sınıfta Yaramazlık

Gösterenler: Gözlüklü bir erkek öğretmen, açık renk saçlı üç öğrenci, siyah saçlı bir erkek öğrenci, öğretmen masası, belgeler, tahta, silgi, öğretmen çantası, kâğıt uçak, kalem, öğrenci sıraları, kitaplar ve defterler

Gösterilenler: Ayrımcılık, gülünç duruma düşme, önyargı, sinirli olma, şaşkınlık, haz almak

Göstergebilimsel Çözümleme:

Ortamda bulunan öğretmen masası, belgeler, tahta, silgi, öğretmen çantası, sıralar, kâğıt uçak, kalem, kitaplar ve defterler gibi unsurlar dikkate alındığında karikatürde Almanya'daki bir sınıf ortamının sembolize edildiği anlaşılmaktadır. Gözlüklü tipik bir Alman benzeyen öğretmen elinde bir kâğıttan yapılmış uçak tutmaktadır. Uçağın ucunun kıvrık olması ve öğretmenin sinirli hali bu uçağın öğrencilerden biri tarafından ona atıldığını göstermektedir. Bu kişi sinirli bir şekilde sınıfta diğer öğrencilerden farklı olarak siyah saçlara sahip tek çocuğa bakmaktadır. Bu çocuğun saç rengi ve görünüşü nedeniyle Türk olduğu diğerlerinin ise Alman olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda karikatürde Almanya'da sosyal bir grup

⁴ Almanya'da yaşamaya devam eden ve ayrımcılık ile karşılaşmak istemeyen kişiler isim ve/ya da soyadlarını değiştirme konusunda mahkemeye başvurmaktadır (Legal Tribune Online, 2015).

içerisinde farklılığı ifade eden negatif bir tanımlama olan “schwarzkopf” (kara kafa) ya da “Das schwarze Schaf”’sein’a (kara koyun olmak) düşüncesine gönderme yapılmıştır (Deutsche Welle, 2020b). Ayrıca bir sonraki karikatürde (karikatür 3) yine Thomas Plassmann tarafından çizilen karaktere (okuldan eve dönen ve Almanya’ya ait olmadığını okulda öğrenen erkek çocuk) birebir benzemektedir. Bu durum Plassman adlı karikatüristin Türk çocuklarını simgelerken aynı tipleri kullandığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda karikatürde bir çocuğun eve gelip okul ortamında yaşadığı ayrımcılığı anlatmadan önceki yaşadıkları temsil edilmiştir (karikatür 3) denilebilmektedir.

Alman öğretmen kendisine kâğıt uçak attığını düşündüğü için sınıftaki tek Türk çocuğuna dönerek ona sinirli bir şekilde bakmaktadır. Bu durum karşısında çocuk bir şey yapmadığı için ne olduğunu bile tam olarak anlamadığından yüzünde şaşkın ve üzgün bir ifade yer almaktadır. Bu sırada sınıftaki Alman arkadaşları da ona doğru bakmaktadır. Bu çocuklar içerisinde yüzü tam olarak görünen ve muhtemelen kâğıt uçağı yaparak öğretmene atan kişi Türk arkadaşına doğru bakıp gülerken onun düştüğü durumdan haz almaktadır. Bu kişinin ne kadar mutlu olduğu yüzündeki gülümsemeden çok net bir şekilde anlaşılmaktadır. Dolayısıyla karikatürün tamamı değerlendirildiğinde hem öğretmenin hem de sınıf arkadaşlarının Türk çocuğuna karşı önyargılı bir tutum içinde olduklarına gönderme yapılarak ona yapılan haksızlığın altı çizilmiştir.

Söylemsel Çözümleme:

Karikatürdeki Alman öğretmen kendisine atılan kağıt uçağın kimin tarafından atıldığını anlamak amacıyla “Kim attı bunu?!?!?” diye bir soru sormuştur. Bu sorunun ardından kısa bir süre sonra kimsenin yanıt vermesini beklemeden “Abdullah?” diyerek sözlerine devam etmiştir. Öğretmenin söylemlerinden aslında kendisinin olayın failinin Abdullah olduğundan pek emin olmadığı çocuğun isminin ardından soru işaretinin gelmesinden anlaşılmaktadır. Ancak bu soruyu ona yönelterek aslında ilk şüpheli olarak onu gördüğüne işaret etmiştir. Dolayısıyla öğretmenin bu Türk çocuğuna karşı önyargılı bir tutum ortaya koymuş olduğu söylenebilmektedir. Bu bağlamda karikatürde öğretmenin Türk çocuğuna karşı ortaya koymuş olduğu önyargılı söyleme dikkat çekilerek eleştirilmiştir.

Karikatür 3



(Thomas Plassmann, Frankfurter Rundschau 2001)

Gösterge: Çocuğun Okuldan Eve Dönüşü

Gösterenler: Mutfak, pencere, çiçek, başörtülü kadın, küçük bir erkek çocuk, sırt çantası, kapı, kepçe, tencere, yemek yapmak için malzemeler, tuzluk, sehpa

Gösterilenler: Meşguliyet, rutin, üzüntü, hayal kırıklığı, bıkkınlık

Göstergebilimsel Çözümleme:

Karikatürde kırmızı elbiseli, gri yelekli, kırmızı-yeşil başörtülü bir kadın ile sırtında bir çanta bulunan okuldan yeni gelmiş izlenimi veren bir erkek çocuk yer almaktadır. Geleneksel tarzda başörtü takmış olan kadın, evinin mutfağında yemek yapmak ile meşguldür. Buradaki kadın figürü ile Alman bakış açısına göre tipik bir Türk kadını sembolize edilmektedir. Zira Almanlar genelde Türk kadınlarını başörtü takan, erkek egemenliğinde varlık sürdüren, ev işleriyle meşgul olan özellikle günün büyük bir bölümünü mutfakta geçiren kişiler olarak nitelendirmektedir (Şekeroğlu, 1998, s. 194-195). Bu bağlamda karikatürde bu düşünceye atıf yapılmıştır. Evinin mutfağında yemek yapmak ile meşgul olan kadın kapının eşliğindeduran çocuğa bakmamaktadır. Kadın bir yandan tencerede bulunan yemeği karıştırırken diğer yandan çocuğuna soru yöneltmektedir. Giyim tarzı bakımından Alman arkadaşlarından herhangi bir farklı olmayan çocuk, siyah saçları nedeniyle tipik bir Türk izlenimi vermektedir. Evinin kapısını muhtemelen kendi anahtarıyla açıp mutfak kapısına kadar gelen çocuk kapının eşliğinde durmaktadır. Yüzünde yaşadığı üzüntü ve hayal kırıklığı anlaşılır bir şekilde okunan çocuğun beden dilinde de bir bıkkınlık durumu göze çarpmaktadır.

Söylemsel Çözümleme:

Karikatürde mutfakta yemek yapan kadın okuldan eve gelen çocuğunun neler öğrendiğini anlamak açısından tipik bir anne sorusu olan "Peki bugün ne öğrendin?" demektedir. Kadın her ne kadar çocuğuna bakmadan yemek yapmaya devam etse de bu soru ile aslında bir rutini yerine getirerek çocuğuyla ve onun öğrendikleriyle ne kadar ilgilendiğini ortaya koymaktadır. Çocuk, annesinin sorusuna okuldaki rutin derslerden öğrendiklerini anlatarak cevap vermek yerine "Buraya ait olmadığımı!" demektedir. Muhtemelen Almanya doğumlu olan bu çocuğun aslında kendisini o güne kadar bu ülkeye ait hissettiği söylemi ve yüzündeki ifadeden anlaşılmaktadır. Fakat okulda yaşadığı ayrımcılık nedeniyle aslında bu ülkeye ait olmadığını öğrendiğini kaydeden çocuğun yaşadığı üzüntü ve hayal kırıklığı sözlerine yansımaktadır. Ayrıca bu durum onun derslerine bile konsantre olamadığını göstermektedir. Karikatürde kendilerini Almanya'ya ait hisseden ve yaşlılarıyla aynı olduğunu düşünen Türk çocuklarına yönelik yapılan ayrımcılığa atıf yapılarak eleştirel bir söylem geliştirilmiştir. Zira zaman zaman medya organları sayesinde gündeme taşınan Türk çocuklarına okullarda yapılan ayrımcılık ve dışlanmaya burada gönderme yapılmıştır (Selçuk, 2015).

Son yıllarda Almanya'daki Türk çocuklarının eğitim hayatı konusunda geri durumda olması çok gündeme gelmektedir. Bu konuyla ilgili yapılan araştırmalarda bu veriyi destekler nitelikte sonuçlar ortaya koymaktadır (Mertek, 1998; Özdemir, Benzer ve Akbaş, 2009; Die Gaste, 2009; Bteu, 2003). Bu bağlamda gerek arkadaşları gerekse öğretmenleri ve okul yönetimi tarafından sıklıkla ayrımcılığa uğrayan ve dışlanan kişilerin eğitim hayatlarında başarı elde etmesi oldukça zor bir durumdur (Jennessen, Kastirke ve Kotthaus, 2013; Diehl ve Fick, 2012). Bu bağlamda bu karikatürde de çocuğun yaşadığı ayrımcılık ve dışlanma nedeniyle derslerine konsantre olmama durumuna vurgu yapılarak bu duruma karşıda eleştirel bir söylem geliştirilmiştir.

Karikatür 4

BİR SOSYALDEMOKRAT OLARAK THILO SARRAZIN'IN AÇIKLAMALARI BENİ ÇOK SARSTI. AMA KİŞİSEL OLARAK ONUNLA AYNI GÖRÜŞTEYİM! (Til Mette, Stern 2010)

Gösterge: Misafirlilik

Gösterenler: İki kadın, iki gözlüklü erkek, iki koltuk, 4 kadeh, iki tablo, saksı çiçekleri, kitaplık, çok sayıda kitap, dolap, cam, perde

Gösterilenler: Arkadaşlık, misafır etme, şaşıırma, sakinlik, düşünceli ruh hali, dinleme

Göstergebilimsel Çözümleme:

Karikatürde bir araya gelmiş olan iki dost çiftin sohbet ettikleri görülmektedir. Mekânın dekorasyonuna bakıldığında bu kişilerin bir ev ortamında oldukları anlaşılmaktadır. Evin içinde çok sayıda kitabın olduğu bir dolap göze çarpmaktadır. Bu bağlamda evde oturan kişilerin eğitim düzeyi yüksek, entelektüel kişilerden oluştuğu izlenimi oluşmaktadır. Elinde tepsi olan muhtemelen ev sahibi olan kadın misafirlerine içecek bir şeyler ikram etmektedir. Tepsideki bardakların kadeh olması ikram edilen içeceğin şarap olduğunu düşündürmektedir. Zaten Almanya’da entelektüel kişilerin buldukları ortamda şarap içilmesi çok alışlagelmiş bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Gözlüklü iki erkek ellerinde kadehler karşılıklı koltuklarda oturmuş bir şekilde sohbet etmektedir. Yine erkeklerin gözlüklü olması ve buldukları ortamda yer alan kitaplar düşünöldüğünde bunların çok okuyan kişiler olduğuna gönderme yapılmıştır. Karısının yanında oturmuş olan erkek bir yandan elinde kadeh tutarken diğer yandan “Bir Sosyal Demokrat olarak Thilo Sarrazin’in açıklamaları beni çok sarstı. Ama kişisel olarak onunla aynı görüşteyim.” demektedir. Bu cümleleri söylerken yüzünde şaşkın hatta dehşete düşmüş bir ifade bulunmaktadır. Diğer kişilerin beden dili ile yüz ifadelerine bakıldığında onu büyük bir dikkatle dinledikleri ve söylediklerini anlamlandırmaya çalıştıkları görülmektedir. Ayrıca dinleyen kişilerin yüzlerindeki ifade onların söylenenleri onaylamadıklarını hatta bunlardan pek hoşlanmadıklarını düşündürmektedir (Dahm, Gombert, Krell ve Vaut, 2014).

Söylemsel Çözümleme:

Karikatürde misafirlığe gelmiş olan gözlüklü erkek “Bir Sosyal Demokrat olarak Thilo Sarrazin’in açıklamaları beni çok sarstı. Ama kişisel olarak onunla aynı görüşteyim.” demektedir. Bu kişi ifadesinde bir sosyal demokrat olduğuna vurgu yapmıştır. Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde (2020) sosyal demokrat olan bir kimse sosyal demokrasi yanlısı olarak tanımlanırken sosyal demokrasi “sosyal alanda emekçi toplum kesimlerinin çıkarlarının korunması ve üretimi artırmak yanında hakça bölüşümü de ön planda tutan sosyal ve siyasi akımı” olarak tasvir edilmektedir. Dolayısıyla sosyal demokratlık anlayışının temeli herkesin eşit haklarla siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda toplumsal hayata dâhil olması düşüncesine dayanmaktadır (Dahm, Gombert, Krell, ve Vaut, 2014). Bu bağlamda karikatürde yukarıdaki ifadeleri kullanan erkeğin kendi içinde bir çelişki yaşadığı anlaşılmaktadır. Zira bu kişi, sosyal demokrat olduğü için herkesin eşit haklara sahip bir şekilde toplumsal hayatta varlık sürdürmesi gerektiğini savunması gerekirken kişisel anlamda özellikle etnik nedenlerden dolayı Thilo Sarrazin’e hak vermektedir. Ancak bu kişi arkadaşlarına bu duruma kendisinin bile şaşırdığını açıklamaktadır. Thilo Sarrazin’in daha önce dile getirildiği üzere göçmenlere özellikle Türklere yönelik çok ağır itham ve eleştirileri söz konusu olmuştur. Bu durum Almanya gündemine bomba gibi düşmüş, kimileri onu haklı bularak bu düşüncelerini açık bir şekilde dile getirmiştir. Kimileri ise onu eleştirme yoluna gitmiştir. Ancak Sarrazin’i eleştirenler içinde dahi içten içe onu haklı gören kişiler de bulunmaktadır. Dolayısıyla ülkenin okumuş, entelektüel diğer bir deyişle aydın kesimi içerisinde yer alan bu kişiler kendi savundukları ile düşündükleri arasında bir çelişki ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda bu karikatürde kendisini sosyal demokrat olarak tanımlayan bir kişinin herkesin eşit haklara sahip olması gerektiğini savunması gerekirken göçmenler, özellikle Türklere noktasında ayrımcılık yapması durumu vurgulanmıştır. Diğer bir deyişle karikatürde sosyal demokrasi anlayışının temellerine ters düşöldüğüne işaret edilerek eleştirel bir söylem geliştirilmiştir.

Karikatür 5



Gösterge: Dışlanma ve Ayrımcılık

Gösterenler: Siyah saçlı ve bıyıklı bir erkek, çok sayıda açık ten ve saç rengine sahip insan, evin duvar ve penceresinden bir kesit

Gösterilenler: Dışlanma, ayrımcılık, kendisini kötü hissetme, yalnızlık, nefret

Göstergebilimsel Çözümleme:

Karikatürde Alman bakış açısına göre tipik Türk özelliklerine sahip olan siyah saçlı ve bıyıklı bir erkek, tek başına caddenin bir ucunda durmaktadır. Muhtemelen evinin önünde bulunan bu adam kendi bölgesi olarak gördüğü bu kısımdan ayrılma noktasında bir çekince yaşamaktadır. Karikatürde Türk birey bulunduğu bölgeyi terk etmeyi bırakın hemen yanında bulunan insan topluluğundan gözlerini kaçırarak onlara bakmaktan bile çekinmektedir. Burada Türk göçmenlerin neden kendi paralel toplumlarını yaratarak o bölgeleri terketmediğine yönelik yapılan eleştirilere bir gönderme söz konusudur. Zira karikatürde bu kişinin kendi güvenli bölgesinden çıktığında karşılaşacağı nefret ve önyargı dolu bakışlara vurgu yapılmıştır. Türk olan bireye nefretle bakan kişilerin açık tenli ve çok sayıda olması onların çoğunluğu dolayısıyla Alman toplumunu temsil ettiğini göstermektedir. Bu bağlamda karikatürde Türk bireyin kendi paralel toplumlarından çıkma cesareti göstererek Alman toplumuyla kaynaşma isteği olsa dahi önyargılara sahip olan çoğunluğun onu dışlayacağı ya da ona karşı ayrımcılık yapacağına dikkat çekilmiştir. Dolayısıyla Alman toplumunda tek tip ve ayrımcı zihniyete sahip olan insanların sayısının fazla olması nedeniyle başarılı bir entegrasyonun olamayacağına atıf yapılmıştır.

Söylemsel Çözümleme:

Karikatüre "Ahmet ve Sarrazinler!" adı verilmiştir. Burada Ahmet karakteri ile Türk bireyden öte onun gibi olan diğer Türk göçmenlere gönderme yapılmıştır. Ayrıca bir tarafta Ahmet ismi tekil bir şekilde kullanılırken diğer tarafta ise Sarrazin soyadı çoğul bir şekilde ünlemle beraber yer verilmiştir. Bu durum ile Ahmet'in dolayısıyla Türk göçmenlerin Almanya'da ne kadar yalnız ve dışlanmış olduğuna vurgu yapılırken Sarrazin gibi düşünenlerin ise ne kadar çok olduğuna dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda Sarrazin'in göçmenler özellikle Türkler hakkında söylediği sözler ve savunduklarının sadece onun düşüncesi olmadığı, dolayısıyla Alman toplumunun genelinde bu düşüncelere sahip çok sayıda kişinin olduğuna işaret edilerek eleştirel bir söylem geliştirilmiştir.

Karikatür 6



Gösterge: Komşuluk Partisi (Festivali)

Gösterenler: Parti süsleri, kırmızı ceketli sarı saçlı kadın, beyaz ceketli sarışın bir kadın, siyah saçlı bıyıklı bir erkek, kızıl saçlı kravatlı bir erkek, saçları dökük bir erkek, bahçe, kadeh, bira bardağı, çimen

Gösterilenler: Tanışma, kaynaşma, memnuniyet, iletişim kurma

Göstergebilimsel Çözümleme:

Karikatürün düz anlamına bakıldığında yeşilliğin hâkim olduğu açık havada yapılan bir parti organizasyonunun sembolize edildiği anlaşılmaktadır. Dekorasyon anlamında süslemeler kullanılmış, insanların sohbet ederek tanışmalarına yardımcı olacak nitelikte bir ortam hazırlanmıştır. Karikatürde 3 erkek ile 2 kadın dikkati çekmektedir. Ön planda yer alan kırmızı ceketli kadın iki kişiyi tanıştırmaktadır. Arka planda ise elinde büyük bira bardağı olan bir erkek, bir kadın ile konuşmaktadır. Kadının kolları göğüs hizasında kenetlenmiş bir şekilde durmaktadır.

Karikatürde kırmızı ceket giymiş olan tipik Alman görünümüne sahip olan sarışın kadın, sağ elinde muhtemelen içinde şarap olan bir kadeh tutmakta, sol eliyle ise yanında duran kişiyi karşısında bulunan bireye tanıştırmak istediğini belirten bir hareket yapmaktadır. Kadının takdim ettiği kişinin siyah saçlı, bıyıklı olması nedeniyle Alman bakış açısına göre tipik bir Türkü çağrıştırmaktadır. Bu kişi karşısında bulunan kızıl saçlı kravatlı erkeğe elini uzatarak tokalaşmaktadır. Protokol kurallarına göre yeni gelen kişi mekânda bulunan diğer kişi ya da gruba tanıştırılmaktadır. Bu karikatürde bu duruma atıf yapılmıştır. Komşuluk ilişkilerini güçlendirmek adına kırmızı ceketli Alman kadının çaba sarf ederek Türk bireyi mahalledeki kişilere takdim edip onun sosyalleşmesinde ve kaynaşmasında yardımcı bir rol oynamaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Partide bulunan kişilerin kılık kıyafetleri, sohbet etme şekilleri, içinde bulunulan mekân değerlendirildiğine entelektüel kişilerin bulunduğu bir ortam olduğu anlaşılmaktadır. Aslında kırmızı ceketli kadının kılık kıyafeti ve beden diline dikkatlice bakıldığında onun Alman bir politikacı olduğu izlenimi oluşmaktadır. Bu kişinin partide bulunan diğer kişilerden gerek giyim kuşam gerekse siyah saçlı olması nedeniyle farklı olan Türk bireyi Alman komşularıyla kaynaştırmaya çalıştığı düşünüldüğünde onun entegrasyon konusunda bir rol oynamaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda karikatürde yıllardır Almanya'da yaşamalarına rağmen Alman toplumu ile kaynaşmayı başaramamış olan Türklerin durumuna gönderme yapılmıştır. Ayrıca son yıllarda Almanya'da yaşayan Türkler ile Alman toplumu arasında bir köprü görevi üstlenerek entegrasyona olumlu katkı sağlamak adına yapılan çalışmalar vurgulanmıştır. Kadının yüzündeki gülümseme, beden dili ve içinde bulunulan ortam değerlendirildiğinde bir parti diğer bir deyişle bir festival ortamı hazırlanarak bu kaynaşmanın artık formel ilişkilerden informele doğru kaymasının hedeflendiğine atıf yapılmıştır. Zira son yıllarda başarılı bir entegrasyonun gerçekleşmesi için sadece Alman dilini bilmenin yeterli olmadığına altı çizilerek Türklerin Almanlarla komşuluk, arkadaşlık vb. informel ilişkiler içerisine girmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda entegrasyonun çift yönlü bir süreç olduğu (Geißler, 2007) düşünüldüğünde Türk ve Alman toplumuna mensup kişilerin informel ilişkiler sayesinde uyum konusunda daha başarılı olabileceğine gönderme yapılmıştır.

Söylemsel Çözümleme:

Nachbarschaftsfest (Komşuluk Partisi-Festivali) adıyla sunulan karikatürde kırmızı ceketli sarışın Alman kadın “Size Paralel toplumdan Sayın Öztürk’ü tanıştırmalıyım?” demektedir. Almanya’da “Paralel toplum” kavramı ilk defa Halmund Sauer (2008, s. 1) tarafından 1996 yılında göçmenlerin bulunduğu getto bölgelerini tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. Göçmenlerin gönüllü olarak ya da zorla yerleştirildikleri ve her türlü gereksinimini başka yere gitmeden karşılayabildikleri bölgeleri ifade eden gettolarda yaşayan insanlar, kendi aralarında oluşturdukları yapı nedeniyle ana toplum ile bütünleşmemektedir. Diğer bir deyişle dışlandıklarını düşünen göçmenler toplumsal eşitsizlikler, kültürel farklılıklardan kaçınmak ve kendileri gibi olan kişilerle bir arada yaşayarak Alman toplumundan soyut bir şekilde kendi gettolarını oluşturmaktadır (Riva, 2000, s. 22). Bu bağlamda Almanya’nın en büyük göçmen grubunu oluşturan Türklerin birtakım bölgelerde örneğin Berlin’de Kreuzberg, Hamburg’da Wilhelmsburg ve Altona’da kendi içerlerine kapalı bir şekilde yaşayarak Alman toplumuyla bütünleşmemesi entegrasyon noktasında en fazla eleştirilen konulardan biri olarak gündeme gelmektedir. Bu bağlamda yukarıdaki karikatürde Türklerin Alman toplumu içerisinde oluşturmuş oldukları paralel toplumdan kurtularak Alman toplumuna entegre olmalarını sağlamak ve önyargıları kırmak adına Türk ve Alman ilişkilerinin güçlendirecek informel ilişkilerin (komşuluk, arkadaşlık ilişkileri vs.) desteklenmesi durumuna gönderme yapılmıştır. Zira Türklerin belli bölgelerde yaşantılarını sürdürmeleri Almanlarla olan informel ilişkilerin oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla entegrasyonun olabilmesi için Türkler ile Almanların yanyana izole bir şekilde yaşamak yerine birbirleriyle iletişim kurarak yaşamaları gerekmektedir. Bu noktada Şen, her ne kadar entegrasyonun tam olarak ne olduğuna dair bir görüş birliğine varılmamış olsa da kavramın taraflar arasında iletişim kurulması ve göçmenlere fırsat eşitliğinin sağlanması noktasında temelde iki boyutu olduğuna dikkati çekmiştir (2006, s. 124). Dolayısıyla ona göre entegrasyonun başarılı bir şekilde gerçekleşebilmesi için ayrımcılık yapılmadan iletişim sürecinin içerisinde girilmesi ve göçmenlere eğitim, iş, sosyal hayat vs. alanlarında fırsat eşitliğinin sağlanması gerekmektedir.

Karikatürdeki Alman kadın tipik Türk görünümüne ve soyadına sahip olan “Bay Öztürk’ü” Alman komşusuna takdim etmektedir. Bu söylemde yıllardır ihmal edilen Türklerin Almanya’ya entegrasyonuna dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Oldukça gecikmeli ve yüzeysel yapılan entegrasyon çalışmalarının komşuluk partisi sayesinde güçlendirilmeye çalışıldığına vurgu yapılmış ve bu noktada eleştirel bir söylem geliştirilmiştir. Böylece yanyana ama izole bir şekilde yaşantılarını sürdüren Türkler ve Almanların daha fazla iletişim kurarak kaynaşmalarını sağlamaya yönelik çalışmalara gönderme yapılmıştır. Dolayısıyla Türk göçmenlere uygulanan ayrımcılığın ve dışlanmanın bu sayede ortadan kaldırılmaya çalışıldığına işaret edilmiştir.

2010 yılında Aşağı Saksonya Eyaleti Kriminoloji Enstitüsü (Kriminologisches Institut Niedersachsen KFN) tarafından yapılan bir araştırmada Türk ve Almanlar arasındaki komşuluk ilişkileri ele alınarak incelenmiştir. Araştırma kapsamında gerçekleştiren ankete yaklaşık 1600 Türk genci ile 20.000’i aşkın Alman genci katılmıştır. Araştırma sonucuna göre Almanların %38’lik bölümünün Türkler ile komşu olmayı kesinlikle istemediği ortaya çıkmıştır. Türk gençlerinin ise %40,9’unun Almanlarla komşu olmayı istedikleri belirlenmiştir (Güvercin, 2014; Milliyet, 2010). Bu durum karikatürde de Alman kadının “Size Paralel toplumdan Sayın Öztürk’ü tanıştırmalıyım?” söylemine yansıtılmaktadır. Onun ifadelerinden Türk olan kişinin Alman komşularıyla tanışma ve kaynaşma konusunda istekli olduğu sonucuna varılmaktadır. Alman kadının da bu durumdan memnun olduğu ve Türk bireye duyduğu saygı ona hitap şeklinden anlaşılmaktadır.

Karikatür 7



WENIGSTENS EIN EINZIGES MAL WOLLE AHMED Ö SÄHREN, GEMOCHT ZU WERDEN

GİDEN UÇAKLAR - KENDİ KENDİMİ SINIRDIŐI EDİYORUM

"AHMET Ö. EN AZINDAN HAFTADA BİR KEZ SEVİLMEK İSTİYOR!"
(Thomas Plassmann, Frankfurter Rundschau 2006)



Gösterge: Geri dönüş-terk etme

Gösterenler: Şapkalı takım elbiseli iki erkek, elinde çanta olan bir kadın, valiz, siyah saçlı ve bıyıklı bir erkek, pankart, tabela, iki evrak çantası, pencere, duvarlar, koridor

Gösterilenler: Dışlanma, ayrımcılık, kendini kötü hissetme, bıkmak, terk etme, vazgeçme, protesto, memnuniyetsizlik

Göstergebilimsel Çözümleme:

Karikatürde 3 erkek ile 1 kadın yer almaktadır. Kişilerin bulunduğu mekânda giden uçaklar tabelası bulunmaktadır. Bu durum onların havaalanında olduklarını göstermektedir. Açık saç ve ten rengine sahip olan bu kişilerin (2 erkek ile 1 kadının) Alman oldukları anlaşılmaktadır. Bu kişilerin giyim tarzı ve ellerinde tuttıkları evrak çantası onların kamu görevlisi olduğu izlenimini vermektedir. Bu kişiler siyah saçlı ve bıyıklı olan adama meraklı bir şekilde bakmakta ve onun ne yapmaya çalıştığını anlamaya çalışmaktadır. Takım elbiseli tipik Türk erkeğini sembolize eden siyah saçlı ve bıyıklı kişinin elinde bir valiz bulunmakta ve üzerinde bir pankart yer almaktadır. Pankartta "KENDİ KENDİMİ SINIR DIŞI EDİYORUM" yazmaktadır. Kişinin yürüyüş şekli üzerinde pankart taşınması onun kendisine yapılan ayrımcılığı protesto ettiğini göstermektedir. Bu kişinin elinde büyük bir valiz bulunmakta ve giden uçaklar bölümüne doğru ilerlemektedir. Bu durum onun Türkiye'ye dönmek için harekete geçtiğini belirtmektedir. Bu kişi üzerinde taşıdığı pankart ile neden Almanya'yı bırakıp Türkiye'ye dönmek istediğini özetleyici bir şekilde büyük harflerle yazmıştır. Bu sayede sessiz bir şekilde Türkiye'ye geri dönme eyleminin nedenine dikkat çekmek istemiştir. Çevresinde bulunan Almanların bu kişiye bakışları ve beden dili onun amacına ulaştığını göstermektedir. Zira bu kişiler arkalarına dönerek ya da kafalarını uzatarak ona meraklı bir şekilde bakmaktadır. Karikatürün yan anlamına bakıldığında yıllar boyunca Almanya'da yaşayan Türklerin özellikle orta yaşın üzerinde olanların yaşadıkları ayrımcılık ve dışlanma nedeniyle Türkiye'ye dönüş yapmaları durumuna gönderme yapılmıştır. Zira Türkiye'ye dönmek için harekete geçen bu siyah saçlı ve bıyıklı kişinin yaşı dikkate alındığında orta yaşın üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda yıllar önce kendi ülkelerini bırakarak Almanya'ya çalışmak için gelen kişilerin yaşadıkları memnuniyetsizliğe ve vazgeçmişliğe gönderme yapılmıştır.

Söylemsel Çözümleme:

Karikatürde üç tane yazılı gösterge bulunmaktadır. Birinci yazılı göstergede büyük harflerle "Ahmet Ö. EN AZINDAN HAFTADA BİR KEZ SEVİLMEK İSTİYOR!" yer almaktadır. Bu gösterge söylemsel açıdan değerlendirildiğinde Ahmet Ö.'nün duygularını ortaya koymaktadır. Kişiyi "Ahmet Ö." diye hitap edilmesi ona anonim bir nitelik vermekte ve onun diğer Türkleri de temsil ettiğini göstermektedir. Zira burada Türk göçmenlerin yaşadıkları ayrımcılık ve dışlanma nedeniyle hissettikleri sevilme ya da Almanya'da istenme duygusuna gönderme yapılmıştır. Bu bağlamda Almanya'da yaşayan Türk göçmenlere karşı yapılan ayrımcılık ve dışlanmaya yönelik eleştirel bir söylem geliştirilmiştir.

Karikatürde Türk göçmenlerin Alman toplumunda kabul edilmeme ya da istenmeme duygusu sevilme ihtiyacı ile özetlenerek vurgulanmıştır. Dolayısıyla Türklere daha pozitif yaklaşılması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Karikatürde yer alan ikinci yazılı gösterge duvarda asılı olan tabloda yer almaktadır. Bu tabloda giden uçaklar bölümü yazmaktadır. Bu sayede Türk bireyin havaalanında olduğu ve artık yaşadığı sevgisizlik, daha doğru bir ifade ile ayrımcılık ve dışlanma nedeniyle Türkiye’ye gitme kararı aldığı anlaşılmaktadır.

Karikatürde yer alan üçüncü yazılı gösterge Türk bireyin üzerindeki pankartta bulunmaktadır. Pankartta büyük harflerle “KENDİ KENDİMİ SINIR DIŞI EDİYORUM” yazılmıştır. Bu ifadeler ile Almanya’daki Türk göçmenlerin yıllarca yaşadıkları sınır dışı edilme korkusuna gönderme yapılmıştır. Özellikle birinci nesil Türkler, iş yaşamlarında sınır dışı edilme, işsiz kalma korkusu sebebiyle yıllarca itaatkâr davranışlar sergileyerek (Şengül Kutlay, 2017: 551) Alman toplumu tarafından kabul edilmek için çaba harcamıştır. Bu duruma rağmen hala bunun başaramadığına karikatürde dikkat çekilerek bu konuda eleştirel bir söylem ortaya konulmuştur. Ayrıca karikatürde Türk göçmenlerin Alman toplumu tarafından kabul edilme noktasındaki umutlarını kaybettiği için yaşadıkları sınır dışı edilme korkusunu artık yendiğinin altı çizilmiştir. Dolayısıyla bu kişilerin artık birilerinin onları sınır dışı etmesini beklemeden kendi kendilerini sınır dışı etmeye karar verdiğine vurgu yapılarak son yıllarda Almanya’dan Türkiye’ye yapılan gönüllü göçlere gönderme yapılmıştır (Hürriyet, 2018). Dolayısıyla karikatürdeki Türk bireyin sessiz protestosuyla yıllardır Almanya’nın bir parçası haline gelen Türklerin yaşadıkları ayrımcılık ve dışlanma gibi olumsuz olaylar nedeniyle bu ülkeyi bıraktıkları vurgulanarak bu noktada Almanlar tarafından birşeyler yapılması gerektiğine işaret edilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada Almanya’ya göçün 50. yılında Türklere yönelik yapılan ayrımcılık ve dışlanmanın Alman karikatürlerinde nasıl sunulduğu söylem analizi ve göstergebilimsel çözümleme yöntemleri kullanılarak irdelenmiştir. İlk karikatüre bakıldığında işe alımlar sırasında yapılan ayrımcılığın önüne geçmek ve entegrasyon noktasında önemli bir yere sahip olan fırsat eşitliğini sağlamak adına yapılan anonim başvuruya gönderme yapılmıştır. Her ne kadar iyi niyetli bir şekilde fırsat eşitliğini desteklemek amacıyla ortaya konulan bu uygulamanın teoride kaldığı vurgulanmıştır. Bu bağlamda karikatürün tamamı değerlendirildiğinde eğitim ve tecrübe bakımından dosyası beğenilen bir kişinin sadece etnik kökenlerinden dolayı istenmemesi durumuna karşı eleştirel bir söylem geliştirilmiştir. Bu durum aslında işe alım sürecinde yaşanan ayrımcılığı sembolize etmesi açısından önemli bir nitelik taşımaktadır. Zira bu karikatürde ortaya konulan ayrımcı bakış açısı ve söylem yapılan güncel ve kapsamlı araştırmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Çalışmada sunulan ikinci ve üçüncü karikatürde Türklerin okulda karşılaştıkları ayrımcılığa dikkat çekilmiştir. İkinci karikatürde hiç bir suçu olmadığı halde öğretmenin ve arkadaşlarının önyargılı davranışlarına maruz kalan Türk çocuğunun yaşadığı haksızlığa atf yapılarak buna karşı eleştirel bir söylem geliştirilmiştir. Sınıf ortamında “kara koyun olmak” deyimini görsel unsurlarla pekiştirilerek sunulmuştur. Üçüncü karikatürde ise okulda yaşadığı ayrımcılık nedeniyle Almanya’ya ait olmadığını öğrenen çocuğun yaşadığı hayal kırıklığı ve eğitimden uzaklaşma durumuna atf yapılmıştır. Bu bağlamda karikatürde Türk çocuklarının Almanya’da doğup büyümelerine ve Alman diline ilk gelen Türk nesillerine göre daha fazla hâkim olmalarına rağmen eğitim alanında neden çok başarılı olmadıkları sembolize edilmiştir. Bu noktada okullarda yaşanan ayrımcılığın Türk çocuklarının hayatlarını nasıl olumsuz etkilediği eleştirel bir şekilde ortaya konulmuştur.

Dördüncü ve beşinci karikatürde Sarrazin tarafından yapılan açıklamalara ve onun göçmenlerle özellikle Türklerle ilgili olumsuz görüşlerine atf yapılmıştır. Sarrazin gibi düşünen Almanların sayısının az olmadığına vurgu yapılarak bu durumun Türklerin entegrasyonunu nasıl olumsuz etkilediğine dikkat çekilmiştir. Öyle ki, kendisini sosyal demokrat olarak tanımlayan ve insanların siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda eşit haklara sahip olması gerektiğini savunan entelektüel Almanların dahi kendileriyle çeliştiklerine vurgu yapılarak bu noktada eleştirel bir söylem geliştirilmiştir. Ayrıca Sarrazin gibi düşünen kişilerin Türk göçmenlerin içinde buldukları paralel toplumlara hapsederek Almanlardan daha kopuk bir şekilde yaşamalarına devam etmelerine neden olduklarına işaret edilmiştir. Bu bağlamda Sarrazin gibi düşünen kişilerin entegrasyona daha fazla zarar verdiklerine vurgu yapılmıştır.

Altıncı karikatürde Alman toplumuna entegre olmak yerine kendi paralel toplumlarında yaşamayı tercih ettikleri için sadece Türklerin eleştirilmesinin doğru bir tutum olmadığına gönderme yapılmıştır. Zira karikatürde kimi zaman Türklerin Alman toplumuna entegre olma ve Almanlarla informal ilişkiler kurma

noktasında daha pozitif bir yaklaşım sergilemelerine rağmen olumlu bir karşılık görmemeleri durumuna dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda eleştirel bir söylem ortaya konulmuştur. Ayrıca Türkler ve Almanların daha fazla iletişim kurarak kaynaşmalarını sağlamaya yönelik etkinliklere ağırlık verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Yedinci karikatürde ise Almanya’da yaşayan Türk göçmenlerin karşılaştıkları ayrımcılık ve dışlanma nedeniyle son yıllarda gönüllü bir şekilde Almanya’yı terk ettiklerine gönderme yapılmıştır. Kabul görmeme ve istenmeme duygusunun Türk göçmenleri derinden etkilediği ve sadece Almanlardan değil, Almanya’dan dahi uzaklaştırdığına işaret edilmiştir. Bu nedenle karikatürde ayrımcılığın ve dışlanmanın ortadan kaldırılması amacıyla Alman toplumunun daha fazla çaba göstermesi gerektiğine vurgu yapılarak şimdiye kadar yapılanlar noktasında eleştirel bir söylem ortaya konulmuştur.

Karikatürlerin tamamı değerlendirildiğinde Türklerin Almanya’da okul, iş, komşuluk ortamında yaşadıkları ayrımcılık nedeniyle çektikleri sıkıntılar vurgulanmıştır. Bu bağlamda Türklerin Almanya’ya daha fazla entegre olabilmeleri için Alman toplumunun daha destekleyici bir tavır içerisinde olması gerektiğine dikkat çekilerek eleştirel bir söylem geliştirilmiştir.

Yapılan bu çalışma, Türkiye Cumhuriyeti Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından 2011 yılında düzenlenen “50 Yıl 50 Karikatür: Alman Karikatüristlerinin Gözüyle Türkler” adlı sergide sergilenen karikatürlerin analizini içermektedir. Bu bağlamda güncel karikatürlerin incelenerek Almanların gözüyle Türklerin nasıl sunulduğuna, onlara yönelik ayrımcılık ve dışlanmanın karikatürlerde hala gündeme getirilip getirilmediğine yönelik yeni bir bilimsel çalışma yapılabilir. Bu sayede aradan geçen süre dâhilinde değişen ya da değişmeyen bakış açısı ortaya konulabilir.

Etik Beyan

“Almanya’da Yaşayan Türklere Yönelik Ayrımcılık ve Dışlanmanın Alman Karikatürlerine Yansıması” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Kaynakça

- Abttf.org (2010). Thilo Sarrazin: Müslüman göçmenler Alman toplumuna uyum sağlayamıyor. Erişim adresi: <https://www.abttf.org/html/index.php?link=detay&id=2858&l=tr>.
- Allard, E. (1971). *Institutionalized Radicalism in Decline of Ideology*. New York.
- Alsaç, Ü. (1994). *Türkiye’de Karikatür, Çizgi Roman ve Çizgi Film*. İstanbul: İletişim.
- Altıntop, G. (2017). *Karikatür, edebiyat ve söylem* (Yüksek Lisans Tezi). Mardin Artuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Andrew, D., J. (2010). *Büyük sinema kuramları* (Çev: Z. Atam). İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- Ataöv, T. (1996). *Çatışmaların kaynağı olarak ayrımcılık*. Ankara: A.U.S.B.F. İnsan Hakları Merkezi Yayınları No: 20.
- Bewerbung.net (2018). Anonyme Bewerbung. Erişim adresi: <https://bewerbung.net/anonyme-bewerbung/>.
- Brennan, S. E. (1982). *Caricature Generator*. Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Science in Visual Studies at the Massachusetts Institute of Technology.
- Bteu (2003). Almanya’da eğitim ve PISA araştırmasının Türkler ile iliğisi üzerine yorumlar. Erişim adresi: http://www.bteu.de/index/egitim_pisa_tr.pdf.
- Büyükantarcıoğlu, S. N. (2012). Söylem incelemelerinde eleştirel dilbilimsel boyut: Eleştirel söylem çözümlemesi ve ötesi. *Haber Eleştirmek*. Ö. Özer (Edt.), Konya: Literatürk Yayınları.
- Canatan, K. (2011). Hollanda’da etnik ilişkiler, gettolaşma ve paralel toplum tartışmaları. *Sosyoekonomi Dergisi*, 7(15), 7-27.
- Cicioğlu, F. ve Tandoğan, ř. M. (2018). Merkez parti söylemleri ve medya dili bağlamında aşırı sağın yükselişinin incelenmesi: Fransa ve Almanya örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 5(6), 144-162.
- Çelenk, S. (2010). Ayrımcılık ve medya. İçinde B. Çaplı ve H. Tuncel (Edt.), *Televizyon haberciliğinde etik* (ss. 211-228), Ankara: Fersa Matbaacılık.
- Çelik, C. (2008). Almanya’da Türkler: Sürekli yabancılık, kültürel çatışma ve din. *Milel ve Nihal İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 105-142.
- Çopuroğlu, Y. C. ve Mengi, A. (2014). Toplumsal dışlanma ve otizm. *Turkish Studies Dergisi*, 9(5), 607-626.
- Dahm, J., Gombert, T., Krell, C. ve Vaut, S. (2014). Sosyal Demokrasi El Kitabı 2. Erişim adresi: <http://docplayer.biz.tr/2549071-Ekonomi-ve-sosyal-demokrasi.html>.
- Deutsche Welle (2020a). Göçmen karşıtı Sarrazin SPD’den ihraç edildi. Erişim adresi: <https://www.dw.com/tr/g%C3%B6%C3%A7men-kar%C5%9F%C4%B1t%C4%B1-sarrazin-spdden-ihra%C3%A7-edildi/a-54397613>.

- Deutsche Welle (2020b). Das schwarze Schaf sein. Erişim adresi: <https://www.dw.com/de/das-schwarze-schaf-sein/1-19267522>.
- Deutsche Welle (2010). Müslüman Göçmenleri Suçladı, Siyasette Yıldızı Parladı. Erişim adresi: <https://www.dw.com/tr/müslüman-göçmenleri-suçladı-siyasette-yıldızı-parladı/a-5976127>.
- Die Gaste (2009). Almanya'daki 354.284 Türkiyeli öğrencinin %9,7'si İntegrierte Gesamtschule'de %6,7'si Förderschule'de eğitim görmektedir. Förderschule'de eğitim gören 23.870 Türkiyeli öğrencinin %55'i (13.142) öğrenim özürüdür. Erişim adresi: <http://www.diegaste.de/pdf/diegaste-sayi8.pdf>.
- Diehl, C. ve Fick, P. (2012). Ethnische Diskriminierung im deutschen Bildungssystem. Erişim adresi: https://kops.unikonstanz.de/bitstream/handle/123456789/27095/Diehl_270951.pdf?sequence=2; <https://mediendienst-integration.de/desintegration/diskriminierung.html>.
- Ercan, G. S. ve Danış, P. (2019). Söylem, söylem çözümlemesi ve eleştirel söylem çözümlemesi: Tanımları ve kapsamları. *DEÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6(2), 527-552.
- Fairclough, N. ve Graham, P. (2003). Eleştirel söylem çözümlemecisi olarak Marx: eleştirel yöntemin yaratılışı ve küresel sermayenin eleştirisi ile bağlantısı. İçinde B. Çoban (Edt.). *Söylem ve ideoloji, mitoloji, din, ideoloji* (ss. 185-244). İstanbul: Su Yayınları.
- Fiske, J. (2015). *İletişim çalışmalarına giriş* (Çev: S. İrvan). Ankara: Pharmakon Yayınevi.
- Geißler, R. (2007). Interkulturelle mediale Integration: Mittelwegzwischen Assimilation und Segregation. Erişim adresi: http://www.migration-boell.de/web/diversity/48_1226.asp.
- Güllüoğınar, F. (2014). Almanya'da göçmen politikaları ve Türkiyeli göçmenlerin trajedisi: Yurttaşlık, haklar ve eşitsizlikler üzerine. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 1-16.
- Güvercin, F. (2014). Almanlara göre Türkler. Erişim adresi: <https://www.almanyabulteni.de/haberler/almanlar-gore-turkler>.
- Haber7.com (2020). Almanya'da kaç milyon Türk'ün yaşadığı belli oldu. Erişim adresi: <https://www.haber7.com/dunya/haber/3000044-almanyada-kac-milyon-turkun-yasadigi-belli-oldu>.
- Halm, D. ve Sauer, M. (2006). Parallelgesellschaft und ethnische Schichtung, Zurempirischen Bedeutungunterschiedlicher Konzeptedes Zusammenlebensvon Deutschenund Türken. *Aus Politik und Zeitgeschichte*. Erişim adresi: <http://www.parallelgesellschaft.de/berichte/vortrag-halm.pdf>.
- Hochberg, J. (1972). The representation of things and people. In Gombrich E. H. vd. (Edt.). *Art, perception and reality* (ss. 47-94). Baltimore: The John Hopkins University Press.
- Hürriyet.com.tr (2018). Almanya'yı terk eden Türklerin sayısı arttı. Erişim adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/avrupa/almanyayi-terk-eden-turklerin-sayisi-artti-40771438>.
- Jennessen, S., Kastirke, N. ve Kotthaus, J. (2013). Diskriminierung im vorschulischen und schulischen Bereich. Erişim adresi: http://www.antidiskriminierungsstelle.de/SharedDocs/Downloads/DE/publikationen/Expertisen/Expertise_Diskriminierung_im_vorschulischen_und_schulischen_Bereich.pdf?__blob=publicationFile.
- Karan, U. (2009). *Avrupa Birliği ülkelerinde ayrımcılık yaşağı ve eşitlik kurumları*. Ankara: Mattek Matbaacılık Basım Yayım.
- Klink, A. ve Wagner, U. (1999). Discrimination against ethnic minorities in Germany: Going back to the field. *Journal of Applied Social Psychology*, 29(2), 402-423.
- Legal Tribune Online (2015). Türkischer Nachnamenichtdiskriminierend. Erişim adresi: <https://www.lto.de/recht/nachrichten/n/vg-braunschweig-urteil-tuerkischer-nachname-diskriminierung-namensaenderung/>.
- McTighe, S. (1993). Perfect deformity, ideal beauty, and the "Imaginaire" of work: The reception of Annibale Carracci's "Artidi Bologna" in 1646. *Oxford Art Journal*, 16(1), 75-91.
- Mediendienst-integration (2020). Diskriminierung. Erişim adresi: <https://mediendienst-integration.de/desintegration/diskriminierung.html>.
- Melanloğlu, D., Tayşı, E. K. ve Özdemir, B. (2012). Yabancılarla Türkçe öğretiminde karikatür kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 241-256.
- Mertek, M. (1998). Gurbetteki Türk Çocukları. Erişim adresi: <https://mmertek.de/gurbetteki-tuerk-cocuklari/>.
- Milliyet.com.tr (2010). Alman gençler Türk gençleri komşu olarak istemiyor. Erişim adresi: <https://www.milliyet.com.tr/dunya/alman-gencler-turk-gencleri-komsu-olarak-istemiyor-1300620>.
- Özdemir, S. M., Benzer, H. ve Oktay, A. (2009). Almanya'da yaşayan 15-19 yaş Türk gençlerinin eğitim sorunlarına ilişkin bir inceleme (Kuzey Ren Vestfalya Örneği). *Journal of Kırsehir Education Faculty*, 10 (1), 23-40 Erişim adresi: http://kefad.ahievran.edu.tr/InstitutionArchiveFiles/f44778c7-ad4a-e711-80ef-00224d68272d/d1a3a581-af4a-e711-80ef-00224d68272d/Cilt10Sayi1/JKEF_10_1_2009_23_40.pdf.
- Özer, A. (2007). *Karikatür yazırları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Perkins, D. (1975). A definition of caricature and caricature and recognition. *Studies in Visual Communication*, 2 (1), 1-24.
- Riva, K. (2000). *Kimlik pazarlağı, Fransa ve Almanya'da devlet ve göçmen ilişkileri* (Çev: A. Berktaş). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sancar Üşür, S. (1997). *İdeolojinin serüveni*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Schührer, S. (2015). Türkestämmige Personen in Deutschland Erkenntnis aus der Repräsentativuntersuchung „Ausgewählte Migrantengruppen in Deutschland 2015“ (RAM). Erişim adresi:

- https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/WorkingPapers/wp81-tuerkeistaemmige-in-deutschland.pdf?__blob=publicationFile&v=12.
- Selçuk, S. (2015). Almanya'daki Türk ailelerden ilkokulda ayrımcılığa isyanı. Erişim adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/almanyadaki-turk-ailelerden-ilkokulda-ayrimciliga-isyan-21250129>.
- Sözen, E. (1996). Haber söylemi ve ideoloji. *Yeni Türkiye, Medya Özel Sayısı*(12), 1543-1548.
- Şekeroğlu, M. (1998). *Alman demokratlarına mektuplar*. İstanbul: Pencere Yayınları.
- Şen, F. (2006). "Almanya'daki Türkler-Entegrasyon ve Gettolaşma", Erişim adresi: <http://www.konrad.org.tr/Medya%20Mercek/13faruk.pdf>.
- Şengül Kutlay, K. (2017). Almanya'nın türk işçileri kabulünden günümüze kadar olan süreçte Almanya'da yaşayan Türklerin yaşadıkları kimlik problemlerinin değişimi üzerine bir araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 12(13), 547-556.
- Timur, T. (2005). *Felsefi izlenimler, Sartre, Althusser, Foucault, Derrida*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Türk Dil Kurumu (2020). "Sosyal demokrasi, sosyal demokrat". Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>.
- Türk Dil Kurumu (2020). "Dışlanma". Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>.
- Van Dijk, T. (2003). Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım (Çev: N. Ateş). *Söylem ve İdeoloji, Mitoloji, Din, İdeoloji* içinde (ss.13-112). B. Çoban (Edt.), İstanbul: Su Yayınevi.
- Van Dijk, T. (2000). Ideology and Discourse: A Multidisciplinary Introduction. Erişim adresi: <http://www.discourses.org/OldBooks/Teun%20A%20van%20Dijk%20%20Ideology%20and%20Discourse.pdf>.
- Yaylagül, L. (2019). *Kitle iletişim kuramları egemen ve eleştirel yaklaşımlar* (10. Baskı). Ankara: Dipnot Yayınları.
- Yetkiner, B. (2020). Haberde Nesnellik Bağlamında Ensonhaber.com İnternet Sitesinin Haberlerinin Karşılaştırmalı Söylem Analizi. V. Enserov (Edt.). *Gazetecilik ve Medya Çalışmaları* içinde (ss.131-152). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Zimmermann, O. ve Schulz, G. (2011). Kein Märchenaustausendundeiner Nacht. *İslam Kultur Politik*. Regensburg: Con Brio Verlagsgesellschaft.
- Wright, T. (1865). *A history of caricature and grotesque in literature and art*. London: Printed by James S. Virtuk City Road.

EXTENDED ABSTRACT

Since 1961 Turkish immigrants who went to Germany as workers continue their lives in this country with different statuses for about 60 years in an effort for adapt to a linguistically, religiously and culturally different society. On the other hand, scientific studies reveal that Turks in Germany have problems to integration of German society. The problem of adaptation of the Turks to Germany and the developments experienced due to this also have been the subject of caricatures as in other media products.

In this study, how the discrimination and exclusion against Turks are presented in German caricatures on the 50th anniversary of immigration to Germany was examined. In this context discourse and semiotic analysis methods were used. In the first caricature, prevent discrimination during recruitment and reference was made to the anonymous application made in order to ensure equal opportunity, which has an important place at the point of integration. Although in order to support equal opportunity in good faith put forward this app is emphasized that it remains in theory. In this context when this caricature is evaluated, a person whose file is admired because of in terms of education and experience, critical discourse has been developed against unwanted situation because of their ethnicity. This situation actually bears an important quality in terms of symbolizing the discrimination experienced during the recruitment process. Discriminatory perspective and discourse put forward in this caricature, coincides with the results of the current and comprehensive researches.

The discrimination that Turks face at school attention has been drawn in the second and third caricatures which presented in the study. In the second caricature, there is the Turkish child who was exposed to prejudiced behaviors by his teacher and friends even though he has no fault. Here a critical discourse has been developed against this with reference to injustice that the Turkish child faced. The expression "to be a black sheep" has presented in reinforcement with visual elements in the classroom environment.

In the third caricature has been referenced to situation of withdrawal from education and disappointment of the child who learned that he does not belong to Germany due to the discrimination. In this context, in the caricature it is symbolized that why Turkish children are not very successful in education despite being born and raised in Germany and having more command of the German language than Turkish generations that came first. At this point how the discrimination experienced in schools negatively affects the lives of Turkish children has been presented critically.

In the fourth and fifth caricature, the statements made by Sarrazin and his negative views about immigrants, especially Turks, have been referenced. Emphasizing that the number of Germans who think like Sarrazin is not few numbers, it was pointed out how this situation negatively affected the integration of Turks. So much so that even intellectual Germans, who define themselves as social democrats and who defend that people should have equal rights in political, social, economic and cultural terms, are in contradiction with themselves. With emphasis on this situation a critical discourse has been developed at this point. In addition, it was pointed out that the people who think like Sarrazin confining Turkish immigrants to parallel societies that they are in, causing them to continue to live in a more disconnected way from the Germans. In this context, it is emphasized that people who think like Sarrazin do more harm to integration.

In the sixth caricature, because of preferring to live in their own parallel society instead of integrating into German society only reference has been made that criticizing the Turks is not correct. In the caricature, attention has been drawn to the fact that sometimes Turks do not see a positive response, although they take a more positive approach to integrate into German society and establish informal relations with Germans. In this context, a critical discourse has been put forward. In addition, it has been highlighted that it is necessary to focus on activities aimed at helping Turks and Germans to communicate more.

In the seventh caricature, reference is made that Turkish immigrants living in Germany have voluntarily left Germany in recent years due to the discrimination and exclusion they face. It was pointed out that the feeling of not being accepted and not wanted deeply affected Turkish immigrants and it kept them away not only from Germans but also from Germany. For this reason, in the caricature it has been emphasized that the German society should make more efforts to eliminate discrimination and exclusion. As well as, a critical discourse has been put forward in the sense of what has been done until now.

When all of the caricatures are evaluated, it was emphasized that the problems Turks suffered because of the discrimination they experienced in Germany in school, work and neighborhood environment. In this context, a critical discourse was developed by drawing attention to the fact that the German society should have a more supportive attitude in order for Turks to be more integrated with Germany.